

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Jaroslava VAŠUTA *Svět křídel. Životopisná vyprávění příslušníků 1. leteckého dopravního sloužících na letišti Ostrava – Mošnov.* Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2013. 70 s. + přílohy.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček

Záměrem předkládané diplomové práce je slovy autora vytvořit kvalifikovaný orálně historický pramen z prostředí Československé lidové armády, který by postihl každodennost života bývalých příslušníků 1. leteckého dopravního pluku sloužících na letišti Ostrava – Mošnov s důrazem na vývoj v letech 1960 – 1993. Výzkum byl realizován metodou orální historie a následně doplněn o poznatky získané z ego-dokumentů a četby (primární a sekundární) literatury. Zvolené téma lze z hlediska výběru považovat za zajímavé a originální. Problematice každodennosti příslušníků Československé lidové armády po roce 1945 nebylo v české historiografii (s výjimkou několika tematických studií) zatím věnováno příliš pozornosti (převažují spíše práce faktografického charakteru). Zkoumané téma tak otevírá mnoho zajímavých otázek.

Struktura práce je logická a správná. Po úvodu a seznámení s metodologií výzkumu následuje teoretická část (historický kontext), v níž se autor věnuje historii 1. leteckého dopravního pluku od jeho vzniku až do jeho rozpuštění v roce 1993. Jednotlivé události ze života pluku pak dokresluje zajímavými ukázkami ze vzpomínkových prací bývalých příslušníků (za stěžejní pramen lze v této části považovat publikaci M. Moudrého *1. letecký dopravní pluk*, Cheb : Svět křídel 2005) a zasazuje je do širšího kontextu československých dějin a vývoje v Československé lidové armádě. Závěrečná empirická část je pak věnována analýze a interpretaci každodenního života vojáků z povolání.

Metodologickou část práce lze hodnotit jako standardní. Autor nejprve čtenáře seznamuje s charakterem výzkumného projektu a metodou orální historie. Okruhy témat jednotlivých rozhovorů byly stanoveny v návaznosti na právě probíhající grantový projekt „Česká společnost v období normalizace a transformace“, jehož řešitelem je Centrum orální historie při Ústavu pro soudobě dějiny AV ČR. Následuje část věnována výzkumnému vzorku, průběhu terénního výzkumu a etickým otázkám. Na tomto místě je třeba vyzdvihnout především organizační schopnosti diplomanta, pokud jde o přípravu a realizaci samotného terénního výzkumu. Podařilo se mu natočit obsáhlé rozhovory s celkem deseti narátory (bývalí příslušníci 1. ldp a členové odb č. 18 Svazu letců) ve velmi krátkém časovém úseku. Výzkumný vzorek lze považovat za dostatečný a vyvážený také z hlediska svého složení (pilot letounu, pilot vrtulníku, mechanik, radiotelegrafista, štábní pracovník, technik TOP a další). Za přínosný považuji především rozhovor se štábní praporečnicí, který poskytuje zajímavý ženský pohled na armádní prostředí (autor nicméně bohužel v empirické části tento pramen příliš nevyužil). Za zásadní nedostatek metodologické části naopak považuji absenci podrobnějšího popisu analytického a interpretačního postupu badatele. Nabízí se také otázka, proč autor nevyužil klasické archivní prameny (resp. jak je to s fondem 1. ldp).

Po obsahové i formální stránce je bohužel z celé práce patrné, že vznikala ve velkém spěchu, a že autor byl pod časovým tlakem. Tato skutečnost se nejvíce podepsala na hlavní empirické části práce, která se skládá ve své podstatě jen z úryvků rozhovorů doplněných o doprovodný text. V některých případech chybí dokonce i tento stručný obecný text – viz. např. téma „setkání se smrtí“, kde je uveden pouze citát, přitom jde z psychologického hlediska o velmi zajímavé téma (nabízí se otázky: jak se vyrovnávali vojáci s možností svého nasazení v případném válečném konfliktu, popř. se smrtí kolem sebe – letecké nehody kolegů, jaká lékařská/psychologická péče jim byla poskytována apod.).

Práci by výrazně prospělo, pokud by diplomant doplnil jednotlivá témata, která jsou předmětem analýzy (vzdělávání, finanční a materiální zabezpečení, vztah k technice, tělesná příprava apod.) o podrobnější dobová specifika, resp. situaci u útvaru. V práci věnované každodennosti bych tak např. očekával analýzu či popis toho, jak vlastně vypadal „běžný den“ příslušníků pluku, tj. kolik bylo letových dnů v týdnu, jaká byla pracovní doba, jak se dopravovali na letiště apod. Když už se autor o jakési uvedení do problematiky alespoň pokouší (jako např. v části věnované politické přípravě vojáků z povolání), pro změnu zase dostatečně nevyužívá potenciál rozhovorů, resp. netematizuje poměrně zásadní otázky jako je např. členství narátorů v KSČ, popř. jejich vztah k ideologii (nesnaží se aktéři pouze stylizovat do role „pasivních odpůrců“ vůči režimu v důsledku polistopadového vývoje?). Badatel a tazatel v jedné osobě tak podle mého názoru dostatečně neprokázal, že je schopen kriticky zhodnotit a interpretovat získaný pramenný materiál.

Z formálního hlediska text splňuje požadavky kladené na závěrečnou kvalifikační práci magisterského stupně. Pouze snad poznámkovému aparátu mohl autor věnovat více pozornosti. Na mnoha místech se podoba citační normy rozchází nejen u rozhovorů, ale také u literatury. V části příloh pak postrádám stručné biografie narátorů, popř. alespoň přehledovou tabulku (věk, vzdělání, zařazení, dosažená hodnota apod.).

Základním problémem práce je podle mého názoru její celková nevyváženost, resp. kvalitativně odlišná úroveň textu metodologické a empirické části. Jak již bylo řečeno, výše uvedené nedostatky jsou způsobeny nedostatkem času, který autor věnoval analýze a interpretaci pořízeného materiálu, a v neposlední řadě také samotnému psaní práce. Předkládaný text tak zůstává někde na půli cesty mezi kompilací zajímavých úryvků z rozhovorů a historickou studií. Autor však podle mého názoru prokázal, že je schopen po metodologické a praktické stránce zrealizovat náročný terénní výzkum a vytvořit kvalitní orálně-historický pramen využitelný pro další výzkumy.

Diplomovou práci Jaroslava Vašuta proto i přes uvedené výhrady **doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení známkou 3 („dobře“)** v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze, dne 27. 8. 2013

Mgr. Jiří Hlaváček